

ואף על פי כן איריס ולא אירוס תשובה לתגובתו של מרדכי כסלו

מורי ורעי פרופ' מרדכי כסלו טוען כי אפשר שה'אירוס' שבמשנת אוהלות (פ"ח מ"א) הוא פרח ה-Iris. כסלו חולק על קביעתי לפיה מדובר במשנה בצמחים שרוחב עליהם טפח ויותר.¹

כיוון ששלושת הצמחים האחרים הנזכרים במשנה - הקיסוס, ירקות החמור והדלעת - הם צמחים שיש בעליהם טפח, דחוק יהא כל פירוש לפיו האירוס שונה מהם.

הפירוש שמציע פרופ' כסלו למשנה הוא שמדובר במניפות הקיצוניות שבגוש מניפות העלים, או שמדובר במשנה במראה הצמח בקיץ. בעונה זו נובלת העלווה כולה, נוטה הצדה ומאהילה בפותח טפח. פירוש זה הנו למעשה 'אוקימתא' מעין 'הכא במאי עסקינן': המשנה עוסקת בזמנים מסוימים או בקבוצת עלים מסוימת. אין צריך לומר שאין זה פשטה של משנה.

דברי הרמב"ם בפירוש המשניות ללמד יצאו שמדובר בצמחים שיש בעליהם פותח טפח כל השנה כאילנות, ולפיכך נזכרו כמותם במשנה. אם כן, מדובר בצמחים שבכל עת ובכל מצב יש בהם פותח טפח. לא נראה שכוונת הרמב"ם בדבריו היא שדווקא בקיץ (או דווקא במניפות הקיצוניות) עלי האירוס הם אוהל...

כמו כן כסלו אינו מתייחס בדבריו לטיעון הלשוני שהצגתי במאמרי, שלפיו מעתק I>U (איריס<אירוס) אינו קיים בתנאים אלה. אף אין בדבריו התייחסות למדרש בדברים רבה, מדרש שממנו ברור כי בלשון חכמים האבן היקרה שממנה נגזר שם הפרח נקראת 'אריס' בחיריק, ולא בחולם או בשורוק.²

מכל האמור עולה כי שם הפרח (ושם הבנות...) אינו אירוס אלא איריס.

1. ראה מאמרי, 'איריס או אירוס', על אתר ו, תש"ס, עמ' 9, ודברי מ' כסלו בתגובתו בגיליון זה של על אתר, עמ' 117-120.
2. ראה מאמרי, שם, עמ' 12.